

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	Filosofie premodernă și românească
1.4 Domeniul de studii	Filosofie
1.5 Ciclu de studii	Licență
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Filosofie/Filosofie

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Filosofie arabă și iudaică						
2.2 Titularul activităților de curs	Lect. asoc. Dr. Andrei Marinca						
2.3 Titularul activităților de seminar	dr. Ioana Curuț						
2.4 Anul de studiu	3	2.5 Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	Colocviu	2.7 Regimul disciplinei	Opțional de specialitate

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	3	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	1
3.4 Total ore din planul de învățământ	42	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp:					Ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					18
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					20
Tutoriat					14
Examinări					2
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual		58			
3.8 Total ore pe semestru		100			
3.9 Numărul de credite		4			

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	☐ nu este cazul
4.2 de competențe	☐ nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	☐ nu este cazul
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	☐ nu este cazul

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	☐ Definirea conceptelor principale a unor texte/teorii filosofice ☐ Identificarea și examinarea analitică a specificității problemelor filosofice în raport cu alte discipline umaniste ☐ Examinarea critică a unor texte/teorii filosofice prin problematizare/interpretare și însușirea terminologiei specifice ☐ Însușirea și utilizarea corectă a metodei și argumentării filosofice
Competențe transversale	☐ Abordarea în mod realist și prin argumentare atât teoretică, cât și practică a unor situații-problemă cu grad mediu de dificultate în vederea soluționării lor eficiente

--	--

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	□ Cursul reprezintă o introducere în două tradiții filosofice distincte și totodată complementare din perioada medievală: cea arabă și cea iudaică, care s-au dezvoltat preponderent în același spațiu cultural mediteranean. Prima parte a cursului acoperă filosofia de expresie arabă dezvoltată în spațiul islamic medieval, de la formarea corpus-ului arab de filosofie peripatetică și neoplatoniciană, la apariția unei reflecții filosofice originale în perioada clasică. Cursul se concentrează pe familiarizarea cu temele și conceptele dezvoltate în opera principalilor autori de filosofie arabă: al-Kindī, al-Fārābī, Avicenna, Averroes. A doua parte a cursului reprezintă o introducere în principalele teme ale filosofiei iudaice în perioada medievală, atât cu privire la ceea ce această filosofie datorează spațiului arab, cât și cu privire la dezvoltările intelectuale proprii gândirii iudaice, urmărind maniera în care filosofi evrei precum Saadia Gaon, Iuda Halevi, Maimonide, Gersonide și Crescas au problematizat tensiunile apărute între pretențiile de universalitate ale filosofiei și articulările conceptuale particulare iudaismului. Autorii și textele alese sunt relevante în înțelegerea surselor premoderne ale modernității și lectura lor este esențială în vederea integrării lor în canonul filosofic.
7.2 Obiectivele specifice	□ familiarizarea cu două tradiții majore de gândire, cea arabă și cea iudaică, studiate în perioada lor de maximă efervescență culturală □ aprecierea caracterului intercultural al gândirii filosofice medievale □ însușirea principalelor teorii filosofice elaborate de filosofi arabi și evrei care au influențat filosofia occidentală □ însușirea vocabularului arab și ebraic specific filosofiei arabe/iudaice □ înțelegerea textelor și a modului de transmitere a ideilor dintr-o tradiție înspre alta

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Curs introductiv. Apariția islamului și cadrul istoric al nașterii gândirii arabe clasice. Cadrul neoplatonician al filosofiei prime la al-Kindī și receptarea filosofiei naturale peripatetice. Teologia islamică timpurie (Kalām). Muʿtazilismul.	prelegere, problematizare, dezbatere	
2. Profilul unui liber-cugetător medieval: Abū Bakr ar-Rāzī. Teorii cosmologice anti-aristotelice: mitul cosmogonic, compoziția atomistă a materiei, spațiu și timp absolute. Respingerea religiilor revelate și critica profeției.	prelegere, problematizare, dezbatere	
3. Al-Fārābī și proiectul platonico-aristotelic: știință aristotelică și societate platoniciană. Fizica aristotelică în mediul peripateticilor din Bagdad.	prelegere, problematizare, dezbatere	
4. Avicenna și ontologia neoplatoniciană. Continuarea proiectului farabian în ontologia avicenniană. Proiectul avicennian de reformare a fizicii aristotelice.	prelegere, problematizare, dezbatere	

5. Filosofia post-avicenniană. Reacții la gândirea avicenniană: critica filosofiei la al-Ġazālī. Sinteze între filosofie și kalām.	prelegere, problematizare, dezbateri	
6. Averroes, “revoluția almohadă” și critica aristotelismului avicennian.	prelegere, problematizare, dezbateri	
7. Filosofia arabă post-clasică: Iluminaționismul lui Suhrawardī. Filosofia istoriei la Ibn Ḥaldūn.	prelegere, problematizare, dezbateri	
8. Ce este filosofia iudaică? Definiții și problematizări. Periodizarea și principalele teme filosofice ale tradiției iudaice medievale. Istoriografia tradițională și direcții actuale de cercetare.	prelegere, problematizare, dezbateri	
9. Geneza filosofiei iudaice în lumea islamică: Saadia Gaon și ascensiunea raționalismului sub influența kalām-ului. Conceptul, sursele și limitele cunoașterii.	prelegere, problematizare, dezbateri	
10. Neoplatonism și iudaism: Solomon ibn Gabirol (Izvorul vieții). Critica filosofiei și apărarea iudaismului la Iuda Halevi (Kuzari).	prelegere, problematizare, dezbateri	
11. Aristotelism și iudaism: Moise Maimonide și programul filosofic al Călăuzei rătăciților. Sitrey Tora și hermeneutica maimonidiană.	prelegere, problematizare, dezbateri	
12. Controversa privitoare la Maimonide și studiul filosofiei. Tratatul celor opt capitole (Shemona peraḳim).	prelegere, problematizare, dezbateri	
13. Reacții post-maimonidiene (I). Gersonide și raționalismul radical.	prelegere, problematizare, dezbateri	
14. Reacții post-maimonidiene (II). Anti-aristotelism iudaic: Hasdai Crescas și critica științei aristotelice.	prelegere, problematizare, dezbateri	
Bibliografie: 1. Dimitri Gutas, “The Study of Arabic Philosophy in the Twentieth Century. An Essay on the Historiography of Arabic Philosophy,” în British Journal of Middle Eastern Studies 29 (2002), pp. 5-25. 2. Dimitri Gutas, Greek Thought, Arabic Culture: The Graeco-Arabic Translation Movement in Baghdad and Early 'abbāsīd Society (2nd-4th/8th-10th Centuries), Routledge, London-New York, 1998. 3. Peter Adamson, Richard C. Taylor (eds.), The Cambridge Companion to Arabic Philosophy, Cambridge University Press, Cambridge, 2005. 4. Tim Winter (ed.), The Cambridge Companion to Classical Islamic Theology, Cambridge University Press, Cambridge, 2008. 5. Khaled El-Rouayheb, Sabine Schmidtke (eds.), The Oxford Handbook of Islamic Philosophy, Oxford University Press, Oxford, 2017. 6. Daniel H. Frank and Oliver Leaman, History of Jewish Philosophy, Routledge London and New York, 1997. 7. Colette Sirat, A History of Jewish Philosophy in the Middle Ages, Cambridge University Press, Cambridge, 1985. 8. Sara Klein-Braslavy, “Without any doubt”. Gersonides on Method and Knowledge, tr. Lenn J. Schramm, Brill, Leiden, 2011. 9. Madeea Axinciuc, Profetul și oglinda fermecată. Despre imaginație și profeție în Călăuza rătăciților de Moise Maimonide, ediția a II-a, Polirom, Iași, 2017. 10. Warren Zev Harvey, Physics and Metaphysics in Hasdai Crescas, Amsterdam, 1998.		
8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
Organizarea activităților de seminar; dezbateri tematice ale lucrărilor de seminar		
1. al-Kindī, Despre filosofia primă (Fī l-falsafati l-ūlā), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
2. Abū Bakr ar-Rāzī, Despre cele cinci realități eterne (fragmente traduse din limba arabă), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
3. al-Fārābī, Cetatea virtuoasă (al-Madīna al-fāḍila)	discuție, problematizare,	

(fragmente traduse din limba arabă), studiu de text	dezbateri	
4. Avicenna, Cartea definițiilor (Kitāb al-ḥudūd), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
5. al-Ġazālī, Incoerența filosofilor (Tahāfut al-Falāsifa), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
6. Averroes, Incoerența incoerenței (Tahāfut at-tahāfut), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
7. Ibn Ḥaldūn, Prolegomenele (Al-Muqaddima), studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
8. Philon din Alexandria, Despre crearea lumii potrivit lui Moise, §§ 17-88, studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
9. Saadia Gaon, Sefer ha-emunot ve-ha-deot (Cartea credințelor și a opiniilor), “Introducere”, studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
10. Iuda Halevi, Sefer ha-Kuzari, I, 20, 25, 86, studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
11. Maimonide, Călăuza rătăciților (More nevukhim), “Introducere”, studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
12. Maimonide, Tratatul celor opt capitole (Shemona peraḳim), studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
13. Gersonide, Războaiele Domnului (Sefer milḥamot ha-Shem), I, “Introducere”, studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
14. Hasdai Crescas, Lumina Domnului (Or Adonai), studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
Evaluarea activității de seminar	evaluare orală	
Bibliografie: 1. Al- Kindī, Despre filosofia primă, ediție bilingvă, editarea, traducerea originalului arab și note explicative de George Grigore, studiu introductiv de Laura Sitaru, Polirom, Iași, 2017. 2. Ibn Sīnā (Avicenna), Cartea definițiilor, ediție trilingvă, traducere din limba arabă, studiu și bibliografie de George Grigore, Polirom, Iași, 2012. 3. Jon McGinnis, David C. Reisman, Classical Arabic Philosophy: An Anthology of Sources, Hackett Publishing Company, Indianapolis, 2007. 4. Philo of Alexandria, On the Creation of the Cosmos according to Moses, tr. D. Runia, Brill, Leiden, 2001. 5. Saadia Gaon, The Book of Beliefs and Opinions, tr. Samuel Rosenblatt, Yale University Press, New Haven, 1948. 6. Iuda Hallévi, Le Livre du Kuzari, traduit de l'arabe avec un avant-propos et des notes par M. Ventura, Paris, Vrin, 1982. 7. Moses Maimonides, The Guide of the Perplexed, Vol. I, traducere, introducere și note de Shlomo Pines, studiu introductiv de Leo Strauss, The University of Chicago Press, Chicago, 1963. 8. Levi ben Gershom (Gersonides), The Wars of the Lord, vol. 1 (Book One: Immortality of the Soul), tr. și introd. de Seymour Feldman, The Jewish Publication Society of America, Philadelphia, 1984. 9. Hasdai Crescas, Light of the Lord (Or ha-Shem), tr. Roslyn Weiss, Oxford University Press, Oxford, 2018. 10. Daniel H. Frank, Oliver Leaman, Charles H. Manekin (eds.), The Jewish Philosophy Reader, Routledge, London-New York, 2000. 11. Ethical Writings of Maimonides, ed. Raymond L. Weiss, Charles E. Butterworth, Dover Publications, New York, 1983.		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- ☐ Disciplina opțională propusă este compatibilă prin conținutul și orientarea metodologică cu standardele cursurilor predate la nivel „undergraduate” în universități de prestigiu din Europa și SUA, precum și cu cerințele comunității profesionale.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Ponderea din calificativul final
10.4 Curs	Însușirea unei înțelegeri de bază a teoriilor și conceptelor predate, precum și a unei viziuni de ansamblu asupra istoriei filosofiei medievale arabe și iudaice; aprofundarea filosofiei unui filosof evreu/arab.	Realizarea unei lucrări cuprinzând dezvoltarea unei teme de cercetare alese în timpul semestrului.	70%
10.5 Seminar/laborator	Participarea în cadrul activităților de seminar.		30%
10.6 Standarde minim de performanță			
□ Elaborarea unei lucrări finale în care studentul trebuie să demonstreze cel puțin o înțelegere de bază a noțiunilor și teoriilor prezentate în cadrul cursului. □ Plagiat se va considera orice lucrare care se constată a fi în proporție de cel puțin 30% copiată dintr-o altă sursă, iar utilizarea plagiatului va determina anularea evaluării. Orice contestație a notei obținute la examen va trebui însoțită de o cerere din partea studentului pentru reevaluarea lucrării. Rezultatul acestei reevaluări se va face de față cu studenții în decurs de 2 zile de la data contestației.			

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

15.09.2024.

.....

Data avizării în departament

Semnătura directorului de departament

15.09.2024

.